

og det søger at gennemføre det under Hensyn til de her i Landet stedfindende Forhold i god Overensstemmelse med Grundlovens Bestemmelse om, at Eiendomsretten er utænkkelig, og samstemmende med Grundlovens Mand, naar det der hedder, at Lehn, Stamhuse og Fideikommissgodser ikke fremtidig maa oprettes, ligesom ogsaa samstemmende med den Bestemmelse i Grundloven, at det ved Lov kan bestemmes, hvorledes Lehn, Stamhuse og Fideikommissgodser kunne gaa over til fri Selveiendom.

Justitsministeren (Mølleman): Skjøndt det i Lovforslagets § 2 synes at være forudsat, at det er under Indenrigsministeren, at det Anliggende, som Lovforslaget omhandler, henhører, maa jeg dog være mest tilbøjelig til at tro, at det efter sit væsentligste Indhold henhører under mig, og det er derfor Grundten til, at jeg tager Ordet. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilken Stilling jeg indtager til dette Lovforslag, da maa jeg udtale, at jeg i den Henseende maa staa paa det samme Standpunkt, paa hvilket min Kollega Indenrigsministeren staar overfor de andre private Lovforslag, som ere indbragte fra samme Side, nemlig at jeg, hvis det ikke er Meningen med disse private Lovforslags Indbringelse, at det skal være Begyndelsen til en Diskussion af samtlige de Folkethinget foreliggende Forslag, derunder ogsaa dem, der ere fremkomne fra Regjeringens Side, ikke vil kunne finde mig foranlediget til at yde noget aktivt Bidrag til denne Sags Fremme, og det vil jeg saa meget mindre, som jeg med den første ærede Taler (Goss) maa være af den Mening, at der ikke er nogen praktisk Trang til dette Lovforslag, ligesom jeg heller ikke veed, at der er fremkommet noget som helst Ønske eller Begjær i saa Henseende fra Befolkningens Side.

Ordføreren for Forslagsstillerne (Monrad): Jeg tror, den høitagede Justitsminister har Ret, naar han ikke vil anse de Ønsker, der faae Ordet i denne Forsamling, som et Udtryk for Befolkningens Ønske. Det tror jeg er urigtigt. Det har gjort mig ondt at see, hvorledes Visnehygen ogsaa har bredt sig til den høitagede Justitsminister. Det har aldeles ikke gjort Indtryk paa ham, at et af ham fremsat Lovforslag nylig er mødt med Velvilje og har faaet en grundig Behandling, ja, at man har sagt, at man vilde unde ham at faae denne Lov fremmet. Det forekommer mig, at Ministeriet kunde stille sig paa Gjengjældens Standpunkt, saaledes at det sagde: Naar I tage en af vore Love og behandle den, ville

vi ogsaa tage en af Eders Love! Ved dette Standpunkt, det rene Gjengjældesstandpunkt, vilde man allerede kunne komme ikke saa lidt frem, men derimod at forlange, at de skulle komme allesammen frem, dersom Ministeriet skal indlade sig paa Sagernes Realitet — ja, hvad vilde man da kalde det i det juridiske Sprog? Det vilde ikke være Gjengjæld, men —, ja jeg veed ikke, om jeg tør nævne Udtrykket — hvad kalder man det, naar En forlanger meget mere for Noget end det, man selv har givet. Jeg vil ikke sige, hvad man kalder det, men det er deri, forekommer det mig — jeg kan ikke se Andet — at Ministeriet gjør sig skyldigt.

Goss: Det Foredrag, som blev holdt af det ærede Medlem for Middelfart (Monrad), giver mig kun Anledning til to Bemærkninger. Den ene er med Hensyn til den Betragtning, at det skulde være saa meget mere økonomisk fordelagtigt i Almindelighed, at Fordeindomme vare i en Privatmands Besiddelse end i en Stiftelses. Det er mig ikke ret klart, hvorfor Fordeindomme, som bortforpagtes af en Stiftelse, skulde være drevne mindre økonomisk indbringende, end naar Fordeindomme bortforpagtes af en privat Mand eller fysisk Person. Det andet Punkt var med Hensyn til det høitærede Medlems Opfattelse af Grundlovens Expropriationsbestemmelse. Det er en Selvsølg, at jeg med Hensyn til Grundlovens Fortsættelse har fuldstændig Respekt og Agtelse for det ærede Medlems Fortolkning i Almindelighed. Det ligger ham saa nær at kjende Grundloven, at det altid maa overraske mig noget, naar jeg paa saa væsentligt et Punkt vil se mig i Uoverensstemmelse med ham; men det forekommer mig dog rigtig nok, at det er en ganske mærkelig Opfattelse af Expropriationsbestemmelsen i Grundloven, naar det antages, at den er fyldestgjort ved Lovforslagets § 2, thi saa maa jo Konsekvensen være, at er den fyldestgjort ligeoverfor Stifterne ved Lovforslagets § 2, saa er Expropriationskravene, Erstatningskravene ogsaa fyldestgjorte overfor en hvilken som helst Enkeltmand, og saa kan det uden at krænte Grundloven jo nu paabydes: Du skal sælge Din Eiendom; vi give Dig 10 Mar til at jaelge i, til at søge Erstatning! Nei, hvad enten Almenvellet kræver det eller ikke, er det i Strid med Grundlovens Regel om Eiendomsrettens Utænklighed. Skal der exproprieres, skal der gives den paagjældende Mand fuldstændig Erstatning, skal han ikke søge den selv; det vil med andre Ord sige: Almenvellets Formaal er konkret og ikke ganske abstrakt, en eller anden Grundsaetning.